



კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი ხელნაწერის უფლებით

ლევან ნიკოლეიშვილი

პოლიტიკური ლიდერობა, როგორც საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმი
(ისრაელისა და საქართველოს მაგალითზე)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი
პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი-თამარ კიკნაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი. 0141, საქართველო
2020



კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
ხელნაწერის უფლებით

ლევან ნიკოლეიშვილი

პოლიტიკური ლიდერობა, როგორც საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმი
(ისრაელისა და საქართველოს მაგალითზე)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი
პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი-თამარ კიკნაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი. 0141, საქართველო
2020

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

თამარ კიკნაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამისა და საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის ხელმძღვანელი

ოფიციალური რეცენზენტები:

1. ვაჟა გურგენიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი

2. ვაჟა შუბითიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2020 წლის 1 დეკემბერს 15:00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0141, თბილისი, ჩარგალის ქუჩა N 73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, 305-ე აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

პეტრე მამრაძე

სწავლული მდივანი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

ზოგადი დახასიათება და თემის აქტუალურობა

პოლიტიკური ლიდერობა ფართოდ გავრცელებული და ინტუიციურად გაგებული ფენომენია. პოლიტიკური ლიდერობის კონცეფცია კი, პირიქით, რთულად ასახსნელია, რადგანაც დამოკიდებულია ინსტიტუციონალურ, კულტურულ და ისტორიულ კონტექსტზე და სიტუაციაზე (კ.კლენკე, ა.ვილდავსკი, ჟ.ბლონდელი). პოლიტიკური-სოციალური ცხოვრების განვითარება კანონზომიერად იწვევდა ლიდერობის ფენომენის ევოლუციას, რთულდებოდა ლიდერობის იერარქია და საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმის შემუშავება.

პოლიტიკურ ლიდერზე ხშირად გავლენას კონკრეტული დრო და გარემო ახდენს. ქვეყნებში, რომლებიც ძლიერ სოციალურ ტრანსფორმაციას განიცდიან, ეროვნულ დონეზე, სწორედ პოლიტიკური ლიდერები შესაძლოა გახდნენ საზოგადოების ინტეგრაციის ძირითადი სუბიექტები. პოლიტიკურ ლიდერზეა დამოკიდებული პროცესების მოდერნიზაციის განხორციელებაც. მსოფლიოში უამრავმა პოლიტიკურმა ლიდერმა დიდი ზეგავლენა მოახდინა სხვადასხვა პოლიტიკურ პროცესებზე - საკუთარი სამშობლოს წინსვლასა თუ უკუსვლაზე. ამ მხრივ გამოჩენილი არც საქართველო და ისრაელი და მისი ლიდერები გახლავთ. “პოლიტიკურ ფიგურებს მოღვაწეობა მოუწიათ მათი ქვეყნებისათვის, ისევე როგორც მსოფლიო ისტორიისათვის კრიტიკულ პერიოდებში“. პოლიტიკურმა სიტუაციამ და საზოგადოების დაკვეთამ დღის წესრიგში სხვა ტიპის პოლიტიკური ლიდერის მოთხოვნა დააყენა - პოლიტიკური ლიდერისა, რომლის პიროვნული თვისებები არსებული სიტუაციასა და გარემოს მოთხოვნებს უპასუხებდა და შესაბამისად, თავის ადგილს დაიკავებდა პოლიტიკური თამაშის ველზე.

თანამედროვე საზოგადოებაში, ხშირია საზოგადოებრივი მოთხოვნა ძლიერ ლიდერზე, რომელსაც შეუძლია ეროვნული თანხმობის მისაღწევად, გამოავლინოს პოლიტიკური ნება. სათავეში მყოფ პირს უნდა შესწევდეს უნარი გააკეთოს სათანადო პროგნოზი ქვეყნის შესაძლო განვითარების გზებზე და უზრუნველყოს პოლიტიკური სტაბილურობა და ქვეყნის უსაფრთხოება.

საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმის ანალიზი საშუალებას გვაძლევს ნათელი წარმოდგენა შევქმნათ მის მნიშვნელობაზე, ცალკეული ელემენტების გაერთიანებისა და კოორდინირების პროცესზე, რაც შესაძლებელია გადაწყობით, რეორგანიზებით და ელემენტების დანაწილებით, დამატებით ან ჩამოშორებით.

საზოგადოების ინტეგრაცია, დინამიური პროცესია, რომელიც აადვილებს სხვადასხვა დონეებზე საზოგადოების სხვადასხვა წევრების პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებას. მათი ღირებულებების დაახლოება

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული თვალსაზრისით, როდესაც „ელემენტებად“ მოიაზრებიან პიროვნებები/ადამიანები, რომლებიც განსხვავდებიან თავისი მახასიათებლებით. ამ პროცესის მექანიზმის შემუშავება უზრუნველყოფს ერთობლივ პაუსხისმგებლობას და საზოგადოებაში განაპირობებს დამაბულობის განმუხტვას. მთლიანობაში, მექანიზმი იმ კოპრომისის შემადგენელია, რომელმაც დეინტეგრაციამდე მისული ვითარება უნდა განმუხტოს და ხელი შეუწყოს ინტეგრაციის მიმდინარეობას, რომელიც სახელმწიფოს არსებობის უმნიშვნელოვანესი პირობაა.

სადისერტაციო ნაშრომის **აქტუალობა** განპირობებულია პოლიტიკური ლიდერობის როლითა და მნიშვნელობით თანამედროვე პოლიტიკური პროცესების სტრუქტურაში, რომელიც საზოგადოების კონსოლიდაციის გზით, მოწოდებულია უზრუნველყოს სახელმწიფოსა და პოლიტიკური სისტემის მდგრადი განვითარება, ადეკვატური რეაგირება მოახდინოს ქვეყნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური განვითარების გზაზე არსებულ საშიშაო და საგარეო საფრთხეებსა და გამოწვევებზე.

პოლიტიკური სისტემის ტრანსფორმაციის პირობებში არსებითად ფართოვდება პოლიტიკის პიროვნული ბუნება, რაც მეცნიერების მიერ „პოლიტიკური ლიდერობის“ მოვლენის თეორიულ-მეთოდოლოგიურ ასპექტში შესწავლის აუცილებლობას განაპირობებს. შესაბამისად აქტუალურია ნაშრომები, რომლებიც იკვლევენ პოლიტიკური ლიდერობის არსს, სახელისუფლებო და მმართველობითი ფუნქციების რეალიზების მექანიზმების კონტექსტში, რადგანაც სწორედ პოლიტიკური ლიდერის მიერ შედეგზე ორიენტირებულ ქმედებებზე დამოკიდებული სახელმწიფოსა და პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონირების ეფექტურობა.

ზოგიერთი ქვეყანა ხასიათდება საზოგადოების კონსოლიდაციის მაღალი ხარისხით, სოციალური და ეკონომიკური განვითარების სწრაფი ტემპებით, ამიტომაც თანამედროვე სახელმწიფოების სიცოცხლისუნარიანობა მეტწილად, დამოკიდებულია ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის უნარებზე უზრუნველყონ აღნიშნული პროცესების ხელშეწყობა და მათი ადაპტირება გლობალურ საერთაშორისო სივრცეში.

ნათელია, რომ საზოგადოებაში სადაც დემოკრატიის ტრადიციების ნაკლებობაა, პოლიტიკური ლიდერი ხდება ის პიროვნება, რომელზედაც არის მოსახლეობა ორიენტირებული და მასთან, გარკვეულწილად, თავის იდენტიფიკაციას ახდენს. როგორც წესი, პოლიტიკური ლიდერი გავლენას ახდენს საზოგადოების სოციალური-პოლიტიკური ცხოვრების წესის განსაზღვრასა და განვითარებაზე. სწორედ ამიტომაცაა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ლიდერის ფაქტორი და შესაბამისად, მასზე სპეციფიური მოთხოვნა.

ამ დროს ჩნდება კითხვები: როგორია ლიდერის კაპიტალის ძირითადი ელემენტები? როგორ ხდება ამ პოლიტიკური კაპიტალის ფორმულირება? რა

გავლენას ახდენს პოლიტიკური ლიდერი ქვეყნის განვითარებაზე? როგორ შეიძლება პოლიტიკური ლიდერობა გახდეს საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმი?

პოლიტიკური ლიდერის და ელიტის კვლევა მნიშვნელოვანია სახელმწიფოებრივი გადაწყვეტილებების მიღების კუთხითაც, ასევე ქვეყნის განვითარების ყველაზე სავარაუდო სცენარის პროგნოზირებისთვის. ამ მხრივ ისრაელის პოლიტიკური ლიდერობის განხილვა მნიშვნელოვანია როგორც საქართველოსა და ისრაელის საგარეო-პოლიტიკური თანამშრომლობის, ასევე შედარების თვალსაზრისით და ისრაელის მხრიდან რეგიონის სხვა ქვეყნებთან ურთიერთობების კუთხით, რაც განსაკუთრებით აქტუალურია რეგიონული პრობლემების დარეგულირებისთვის. არანაკლებ მნიშვნელოვანი ფაქტია, რომ ისრაელის არსებობისათვის აუცილებელი იყო ძლიერი პოლიტიკოსების არსებობა, გამოკვეთილი ლიდერის თვისებებით, რომლებიც ახერხებდნენ თავის გარშემო გაერთიანებინათ განსაკუთრებულად არაერთგვაროვანი საზოგადოება. ჩვენ შევეცადეთ გამოგვეყო საქართველოს და ისრაელის პოლიტიკური ლიდერების მოღვაწეობის სხვადასხვა ეტაპები, მოგვეხდინა პოლიტიკური პროცესის პერიოდიზაცია და თითოეულ ეტაპზე განგვეხილა ამ ლიდერების მოღვაწეობის თავისებურებები და შედეგები

თემის აქტუალობა განპირობებულია აგრეთვე საქართველოში არსებული რიგი პრობლემური სიტუაციებით, რომლებმაც პოლიტიკური ლიდერობის დევალვაცია გამოიწვიეს და რომლებიც სათანადოდ არ არის შესწავლილი. მათი შესწავლა და გაანალიზება ხელს შეუწყობს პოლიტიკური ლიდერების მოღვაწეობის სათანადოდ შეფასებას და შესაბამისი დასკვნების გამოტანას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, აღნიშნული პრობლემემატიკის კვლევას ახასიათებს მკვეთრად გამოხატული სამეცნიერო-თეორიული აქტუალობა და სოციალურ-პოლიტიკური მნიშვნელობა.

კვლევის მიზნები და ამოცანები: კვლევის ძირითადი მიზანია პოლიტიკური ლიდერობის ფენომენის და მექანიზმების, აგრეთვე საზოგადოებაზე მისი გავლენის მასშტაბისა და შედეგების, მისი, როგორც საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმის კვლევა და ანალიზი ორი ქვეყნის - საქართველოსა და ისრაელის მაგალითზე აღნიშნული მიზნიდან გამომდინარე, დასახულ იქნა შემდეგ ამოცანები:

-პოლიტიკური ლიდერის ფენომენისა და მისი ფორმირების, აგრეთვე საზოგადოების ინტეგრაციაში მისი როლის თავისებურებების ანალიზი და წარმოჩენა;

-პოსტსაბჭოთა საქართველოს პოლიტიკური კულტურის და მისი პოლიტიკური ლიდერის თავისებურებების შესწავლა, კვლევა და ანალიზი;

-პოსტსაბჭოთა -საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში პოლიტიკური ლიდერის როლისა და ფუნქციის კვლევა;

-პოლიტიკური კულტურის თავისებურებები ებრაულ საზოგადოებაში და ლიდერის როლი ამ საზოგადოების ინტეგრაციაში;

-ძირითადი ფაქტორების გამოვლენა, რომელიც მოქმედებს ებრაული საზოგადოების ინტეგრაციასა და ქართული საზოგადოების დეზინტეგრაციაზე.

კვლევის საგანი და ობიექტი

კვლევის საგანია საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმები და ამ პროცესში ლიდერის როლისა და ფუნქციის არსი. **კვლევის ობიექტს** წარმოადგენს ორი ქვეყნის - საქართველოსა და ისრაელის პოლიტიკური ელიტისა და პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის თავისებურებების და განსხვავებული პოლიტიკური კულტურის პირობებში მათი ქმედებების მოტივაციის, პოლიტიკის განხორციელების საშუალებების და მიღებული შედეგების კვლევა.

ნარომის მეთოდოლოგიური საფუძველი განპირობებულია მისი დისციპლინათაშორისი ხასიათით და დაფუძნებულია ბ ვებერის, გ. ალმონდის, დ. მაკგრეგორ ბერნსისა და ჰ. ჰაიფეცის კონცეფციებზე. აღნიშნული მეთოდოლოგიური საფუძველი საშუალებას იძლევა პოლიტიკური ლიდერის ფენომენი პოლიტიკის მეცნიერების ჭრილში ყოველმხრივ იქნას განხილულ როგორც კომპლექსური, მრავალწახნაგოვანი მოვლენა.

განსახილველი ფენომენის კომპლექსურობიდან გამომდინარე, კვლევისას გამოყენებულ იქნა შემდეგი ზოგადთეორიული და ემპირიული **მეთოდები**: აბსტრაქტულიდან კონკრეტულამდე დასვლა, პოლიტიკური და ისტორიული მეთოდები, ანალიზისა და სინთეზის მეთოდები, შედარებითი მეთოდი. ნაშრომის ემპირიული კვლევის ბაზას წარმოადგენს თვისებრივი - ჩაღრმავებული სტრუქტურირებული ინტერვიუების მეთოდი.

ნაშრომის ჰიპოთეზა: საზოგადოების კონსოლიდაცია სახელმწიფოებრივი მშენებლობის უმნიშვნელოვანეს პირობას წარმოადგენს. ამ პროცესში განსაკუთრებული როლი ენიჭება პოლიტიკურ ლიდერს. ზოგ ლიდერს ძალუმს მოახდინოს ერის კონსოლიდაცია, ზოგმა კი თავისი მოღვაწეობით შეიძლება ხელი შეუწყოს საზოგადოების სტრატიფიცირებას და გახლეჩას.

საკვლევი კითხვები: რა ფაქტორები მოქმედებენ პოლიტიკური ლიდერის ფორმირებაზე და რა კავშირია საზოგადოების პოლიტიკურ კულტურასა და პოლიტიკური ლიდერის ფორმირებას შორის? რა თავისებურებებით ხასიათდება პოლიტიკური ლიდერის მოღვაწეობა საქართველოსა და ისრაელში? რა ფაქტორები მოქმედებენ ისეთი პოლიტიკური ლიდერის ფორმირებაზე, რომელსაც ძალუმს საზოგადოების კონსოლიდაცია? რა გავლენა მოახდინეს ქართველმა და ებრაელმა პოლიტიკურმა ლიდერებმა სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის გზაზე

და როგორ შეუწყეს ხელი სახელმწიფოს დემოკრატიზაციის და პოლიტიკური ინსტიტუტების ჩამოყალიბების პროცესს.

ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე: კვლევაში შევეცადეთ მოგვეხდინა „პოლიტიკური ლიდერის“ ცნების ახლებურად გააზრება და საქართველოსა და ისრაელის მაგალითზე, პოლიტიკური ლიდერის ტიპოლოგიის კანონზომიერებების განსაზღვრა, გამოგვევლინა პოლიტიკური ლიდერობის ინსტიტუციონალური მახასიათებლები და დაგვემტკიცებია, რომ მიღებული გადაწყვეტილებების ლეგიტიმურობის უზრუნველყოფის შემთხვევაში პოლიტიკური ლიდერობა პოლიტიკური ხელისუფლების მნიშვნელოვან ინსტიტუტად იქცევა, რომ უკანასკნელ პერიოდში ხდება პოლიტიკური ლიდერობის მოდელის ტრანსფორმაცია, რაც განპირობებულია სრულიად განსაკუთრებული ისტორიული პროცესებით და განსაზღვრავს ლიდერის მოქმედების სპეციფიკას. ნაშრომში აგრეთვე შევეცადეთ განგვესაზღვრა პოლიტიკური მანიპულაციის საშუალებები, როგორც მიზნის მიღწევის მექანიზმი. ქართველი და ებრაელი პოლიტიკური ლიდერების პიროვნული, პოლიტიკური პროცესების და ისტორიული ვითარების შეფასების გზით, შევეცადეთ გაგვეანალიზებინა მათი მოღვაწეობის თავისებურებები და ქვეყნისათვის მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების შედეგები. ჩვენი აზრით, აღნიშნული კვლევის ამგვარად წარმოჩენა სიახლეს წარმოადგენს სამამულო პოლიტიკის მეცნიერებაში.

თემის შესწავლის მდგომარეობა: თვით პოლიტიკური ლიდერობა პოლიტიკის მეცნიერების ფუნდამენტურ საკითხს წარმოადგენს. პლატონი, არისტოტელე, ციცერონი, პლუტარქე, ნ. მაკიაველი, თ. ჰობსი, ჟ. ჟ. რუსი, კ. მარქსი, ნ. ბერდიაევი, ვ. ლენინი, ზ. ფროიდი, მ. ფუკო და სხვ. თავის შრომებში ლიდერობის არსს, მისთვის დამახასიათებელ თვისებებს და ლიდერად ჩამოყალიბების მექანიზმებს განიხილავდნენ. გამჭოლ თემას წარმოადგენს ლიდერობის ცალკეული ასპექტები ფ. ნიცშეს შემოქმედებაშიც. გარკვეულწილად ლიდერობის თემას განიხილავს თ. კარლეილემი, ნ. კ. მიხაილოვსკი. ლიდერობის პრობლემატიკა, როგორც მრავალწახნაგოვანი მოვლენა განიხილება ჟ. ბოდენის, ჟ. ლე გოფის, სოციოლოგ პ. სოროკინის, ფსიქოლოგ გ. ლებონის, ს. მოსკოვიჩის, გ. ტარდის, ე. ფრომის გ. ერიქსონის ნაშრომებში.

ჰ. არენდტის, რ. დალის, მ. ჯილასის, ე. კანეტის, ა. ლეიფჰარტის, გ. ლასუელის, კ. მანჰეიმის, ჩ. მილდსის, ჰ. ორტეგა-ი-გასეტის, ვ. რაიპის, იუ. ჰაბერმასის, ფ. ჰაიეკის და სხვ. მათ შრომებს შენარჩუნებული აქვთ თანამედროვე პოლიტიკური კვლევისთვის გამოსადეგი თეორიულ-მეთოდოლოგიური და პოლიტიკურ-პრაქტიკული ღირებულება და აქტუალობა.

პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის შესწავლის საქმეში დიდი წვლილი შეიტანეს მ. ვებერმა და უ. ლიპმანმა. XX საუკუნის 70-იან წლებში ლიდერობის თემას აქტიურად სწავლობდნენ დასავლელი პოლიტოლოგები: დ. მაკგრეგორ

ბერნსი, ჟ. ბლონდელი, კ. გრინტი, გ. გიუნტერი, დ. დეიჯი, ბ. კოლერმანი, კ. კლენკე, ჯ. პელე, რ. თაკერი, რ. ჰეიფიცი.

პოლიტიკური ლიდერის ტიპოლოგიის საკითხებით დაკავებულები იყვნენ რ. თაკერი, მ.ჰერმანი, რ.ჟ. შვარცენბერგერი, ე.ბ. შესტოპალი, ბ.დ. პარიგინი, ლ.ი.უმანსკი და სხვ. ხელისუფლების ინსტიტუციონალურ ასპექტებს განიხილავდნენ მ.ვებერი, რ.დალი, გ. ალმონდი, მ. დოგანი, ვ.ი. გელმანი ჰ. ლინცი, პ.შარანი და სხვ.

ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ თეორიების მრავალფეროვნება და პოლიტიკური ლიდერობის მრავალრიცხოვანი განსაზღვრებები ართულებს მისი, როგორც პოლიტიკური ხელისუფლების ინსტიტუტის ბუნების ინტერპრეტირებას. ბოლომდე არ ირკვევა პოლიტიკური ლიდერობის ეფექტურობა/არაეფექტურობის, ჭეშმარიტების, ცრუ პოლიტიკური ლიდერობის შედეგები.

ზოგიერთი მეცნიერი თვლის, რომ ლიდერთა სურათის სრულად წარმოსადგენად პიროვნულ ფაქტორებს (ბიოგრაფიულ მონაცემები და სოციალური წარმოშობა, სტატუსი) უნდა მივაქციოთ ყურადღება, ასევე მის პოლიტიკურ როლს, რომლის განხორციელებაც პოლიტიკურ ლიდერს არსებულმა სიტუაციამ დააკისრა, მის პოლიტიკურ ამოცანებს, ღირებულებების სისტემას და გარემომცველ ინსტიტუტებს.

როგორც მ.ბიჭაშვილი აღნიშნავს „პოლიტიკური ლიდერების ფუნქციონალური ტიპოლოგია უადრესად მრავალწახნაგოვანი შეიძლება იყოს. ლიდერები შეიძლება იყვნენ არსებული პოლიტიკური წესრიგის შემნარჩუნებელი კონსერვატორები და ამას აკეთებდნენ როგორც პატერნალიზმის და პოპულიზმის ხარჯზე (ბისმარკი), ასევე წმინდა იდეოლოგიური მოსაზრებებით (ჰიტლერი, მათ). ლიდერების მეორე ჯგუფი, პირიქით, მომხრეა ცვლილებებისა (ეიზენშაუერი), ოღონდ ერთნი ამასა კეთებენ არსებული ვითარებების გადასინჯვით (რეიგანი, ტეტჩერი), ხოლო მეორენი კი მნიშვნელოვანი რეფორმების გატარებით“.

პოლიტიკური ლიდერობის საკითხები შესწავლილია ქართველ მეცნიერთა მიერ. ამ მხრივ გამოირჩევა გ.აბესაძის, („თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სცენის ავტორები“ თბ.;2014;) მ.ბიჭაშვილის „ლექციები პოლიტიკური ძალის თეორიაში“ თბ.2006; ა.ტუკვაძის („პოლიტიკური ელიტა“ თბ.1998წ; ა.ტუკვაძის „პოლიტიკური კულტურის ტიპოლოგია“ თბ.2000წ;), ი. უბილავას („პოლიტიკური ელიტის ფორმირება და ცირკულაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოში“, მ.2019) ი. სულაბერიძის („Политическая элита Грузии (природа, ценности, условия формирования, [http://politeia.ru/files/articles/rus/2001\(4\)-173-180.pdf](http://politeia.ru/files/articles/rus/2001(4)-173-180.pdf)), თ. კიკნაძის და ლ. ნიკოლეიშვილის („პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის თავისებურებები პოსტსაბჭოთა საქართველოში“ RS Global Journals <editorial_office@rsglobal.pl>) და სხვ.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა ძალზე არსებითია, რადგანაც ახალგაზრდა განვითარებადი დემოკრატიისათვის პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში მისი როლის შესწავლა საქართველოს და ისრაელის პოლიტიკური ლიდერების მაგალითზე საკმაოდ მნიშვნელოვანია. ჩვენ მიერ საკითხის შესწავლისა და კვლევის შედეგად გამოტანილი დასკვნები და რეკომენდაციები საშუალებას იძლევა გაგებული და გააზრებული იქნას პოლიტიკური ლიდერის როლი საზოგადოების ინტეგრაციისა და შემდგომი დემოკრატიზაციის პროცესში. ჩვენი ნაშრომის საფუძველზე შეიძლება ჩატარდეს ხსენებული პრობლემის უფრო ღრმა და სერიოზული შესწავლა, მომზადდეს სასწავლო და სპეციალური კურსები. ნაშრომში არსებული მასალები და განზოგადებანი, სავარაუდოდ, შეავსებს ქართულ პოლიტიკურ მეცნიერულ ლიტერატურაში პოლიტიკური ლიდერისა და საზოგადოების ინტეგრაციის სფეროში არსებულ სიცარიელეს.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა:

ნაშრომი შედგება სამი თავისგან, თერთმეტი ქვეთავისაგან და დასკვნისგან. ნაშრომის მოცულობა 139 გვერდია.

პირველი თავი მოიცავს პოლიტიკური ლიდერობის ფენომენის ისტორიული საფუძვლებს და მისი ფორმირების თავისებურებებს თანამედროვე ეტაპზე, განიხილავს პოლიტიკური ელიტებსა და ლიდერს, როგორც საზოგადოებრივი პოლიტიკის სუბიექტსა და პოლიტიკური ლიდერის, როგორც საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმისა და პოლიტიკური კულტურის მაჩვენებელს.

მეორე თავი ეთმობა პოლიტიკური ლიდერებისა და ელიტების ფორმირების თავისებურებებს საქართველოში, მათი საზოგადოების მაკონსოლიდირებელი ფუნქციას, პოლიტიკური ლიდერისა და ელიტის ჩამოყალიბების თავისებურებებს პოსტსაბჭოთა საქართველოს ლიდერების როლს საზოგადოების კონსოლიდაციისა და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის საქმეში.

მესამე თავში განხილულია შეხედულებები პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის შესახებ სახელმწიფოებრიობის განვითარებასა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში, განხორციელებული ემპირიული კვლევის-ექსპერტების გამოკითხვის შედეგები. კერძოდ, პოლიტიკური ლიდერისა და პოლიტიკური ელიტის როლი ისრაელის სახელმწიფოებრივ განვითარებაში და პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის როლი საქართველოს დამოუკიდებლობის, სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობისა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესებში.

ნაშრომის დასკვნითი ნაწილი

საქართველოსა და ისრაელის პოლიტიკური ლიდერებისა და პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლების საკითხის შესწავლისას გამოიკვეთა, რომ საზოგადოების კონსოლიდაციის და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის პროცესის დასადგენად, აუცილებელია, მივმართოთ კლასიკურ თეორიებს პოლიტიკური ლიდერობისა და პოლიტიკური ელიტების შესახებ, რადგანაც თეორიული, ისევე, როგორც ემპირიულ-პრაქტიკული გააზრების გარეშე, შეუძლებელია ამ ფენომენის ფუნდამენტური შესწავლა და იმ მექანიზმების და საერთო კანონზომიერებების განსაზღვრა, რომლებიც უზრუნველყოფენ პოლიტიკური ლიდერების ფორმირებას და პოლიტიკური ელიტების ცირკულირება-რეკრუტირებას, რომლებიც თავისი მოღვაწეობით უზრუნველყოფენ საზოგადოების კონსოლიდაციას და სახელმწიფოს აღმშენებლობით პროცესს.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

თავი I. პოლიტიკური ლიდერის ფორმირების კვლევის თეორიული საფუძვლები (ქვეთავები: 1.1. პოლიტიკური ლიდერობის ფენომენის ისტორიული საფუძვლები და მისი ფორმირების თავისებურებები თანამედროვე ეტაპზე. 1.2. პოლიტიკური ელიტები და ლიდერი, როგორც საზოგადოებრივი პოლიტიკის სუბიექტი. 1.3. პოლიტიკური ლიდერი, როგორც საზოგადოების ინტეგრაციის მექანიზმი და პოლიტიკური კულტურის მაჩვენებელი).

ნაშრომის აღნიშნულ თავში, შესწავლილი და გაანალიზებულია პოლიტიკური ლიდერის ფორმირების კვლევის თეორიული საფუძვლები. XIX საუკუნის შუა წლებიდან ფილოსოფოსებმა, სოციოლოგებმა და სოციალურმა ფსიქოლოგებმა თავისი ყურადღების კონცენტრირება მოახდინეს იმაზე, თუ, როგორ ჩნდებიან ჯგუფში ლიდერები და როგორ ურთიერთქმედებენ ისინი სხვა ადამიანებთან. უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია სხვადასხვა მეცნიერების წვლილი, რომლებმაც ლიდერობის ფენომენის კვლევაში პიროვნების თეორიის სხვადასხვა ვარიანტები შემოიტანეს. მათ აქცენტი სწორედ ლიდერის პიროვნების, მისი იმ თვისებების გაგებაზე გააკეთეს, რომლებიც მას ორგანიზაციის, პარტიის ან სახელმწიფოს ხელმძღვანელად აქცევს. არანაკლებ მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა სოციალური ფსიქოლოგიის წვლილი ლიდერის ქცევის მრავალრიცხოვან ექსპერიმენტულ კვლევებში. პოლიტიკური ლიდერის სპეციფიკა შრომებში პიროვნების და ჯგუფური და მასობრივი ქცევის შესახებ გამოყოფილი არ არის. უკანასკნელი ათწლეულების პოლიტიკის მეცნიერება, როგორი უცნაურიც არ უნდა იყოს, პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის შესასწავლად თეორიულად ცუდად აღჭურვილი აღმოჩნდა. მხოლოდ მის ერთ სუბდისციპლინაში - პოლიტიკურ ფსიქოლოგიაში შრომებმა ლიდერობის შესახებ, ცენტრალური ადგილი დაიკავეს. ლიდერის ფენომენი უძველესი დროიდან არსებობდა, სახელმწიფოების წარმოშობამდეც კი, ვინაიდან ნებისმიერ საზოგადოებას ახასიათებს იგი. თუმცა, პოლიტიკური ლიდერის ფენომენი უკავშირდება სახელმწიფოს წარმოშობას და მის განვითარებას. მას შემდეგ, პოლიტიკურ-სოციალური ცხოვრების განვითარება კანონზომიერად იწვევდა ლიდერის ფენომენის ევოლუციას, რთულდებოდა მისი იერარქია. შესაბამისად, ცალკეული ეპოქისთვის სხვადასხვა ტიპის ლიდერი იყო დამახასიათებელი, რასაც განაპირობებდა სხვადასხვა პოლიტიკური თუ სოციალური გარემოებები. თუმცა, დროთა განმავლობაში, ლიდერობის „თვისებათა თეორიამ“ ვერ უზრუნველყო სრულყოფილად აეხსნა თუ როგორ ხდება ლიდერის ფენომენის წარმოშობა, ვინაიდან ერთი და იგივე ნიშან-თვისებებისა და უნარების მქონდე ადამიანი შეიძლება ერთ საზოგადოებაში ჩამოყალიბდეს როგორც პოლიტიკური ლიდერი, მაგრამ, მეორეში, საერთოდ ვერ დაიკავოს იერარქიის მნიშვნელოვანი საფეხურიც კი. შესაბამისად, საჭირო გახდა ახალი მიდგომებისა და თეორიების ძიება, რათა აეხსნათ თუ რა განაპირობებს პოლიტიკური ლიდერის ფორმირებას თანამედროვე

ეტაპზე და სულ უფრო და უფრო პოპულარული გახდა „სიტუაციური თეორია“, რომელმაც კი არ უარყო „თვისებათა თეორიის“ დებულებები, არამედ გარკვეული ცვლილებები შეიტანა და განაცხადა, რომ ლიდერობა არის სიტუაციის პროდუქტი და არა ბუნებითი მემკვიდრეობა. პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის ამოხსნა აქტუალობას არ კარგავს უძველესი დროიდან მოყოლებული და სხვადასხვა ეპოქებში მას სხვადასხვაგვარად განმარტავდნენ. პოლიტიკური ლიდერი უნდა იყოს ერთდროულად ქარიზმატურლი, ლეგალური და ტრადიციებზე დამყარებულიც, რათა შეძლოს საზოგადოებრივი აღიარების მოპოვება და რაც მთავარია, შენარჩუნება. მიუხედავად განსხვავებული საზოგადოებრივი წყობისა, პოლიტიკური ლიდერების როლი, მაინც, თანაბრად არის დამოკიდებული მის თვისებებზე, კულტურაზე, ქარიზმაზე, ლეგიტიმურობაზე და რაც მთავარია გარემოზე, ანუ იმ ისტორიული განვითარების საფეხურზე, როდესაც იგი წარმოიშობა. საქართველოში ეს პრობლემა მუდმივად აქტუალური არის და პოლიტიკური ლიდერის დიდ თავსატეხს წარმოადგენს, რადგან საზოგადოებას ახასიათებს პოლარულობა. ხალხს ყოველთვის უჭირს მესამე გზის დანახვა, რის გამოც მოსახლეობა უმეტეს შემთხვევაში იყოფა ორ ბანაკად და შესაბამისად თავს იყრის ორ პოლუსთან, განსაკუთრებით არჩევნების პერიოდში. შესაბამისად, პოლიტიკურმა ლიდერმა თავისი ლეგიტიმურობა უნდა გამოყენოს პირველ რიგში, სწორედ, ერის გამთლიანებისა და კონსოლიდაციისთვის, რაც დღესაც ერთ ერთ მწვავე პრობლემას წარმოადგენს არა მხოლოდ საქართველოში არამედ სხვა დემოკრატიულ საზოგადოებებშიც.

დემოკრატიის გაძლიერების პირობებში, საზოგადოების კონსოლიდაცია შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ტრანსფორმაციის აქტიური სუბიექტი სამოქალაქო საზოგადოება ხდება, არ გვინდა დავაკნინოთ ქართველი ხალხის გამოცოცხლებული პოლიტიკური კულტურა, მაგრამ შეუძლებელია ხაზი არ გაუსვა მუდმივად ახალი პოლიტიკური ლიდერის ძებნისკენ ლტოლვას. საზოგადოებაში პოლიტიკური და სამოქალაქო კულტურის განვითარება და გაძლიერება რეალობასთან უნდა იყოს მიახლოებული, მსოფლიოში მიმდინარე პოლიტიკური და ეკონომიკური მოვლენების გათვალისწინებით, რაც საშუალებას მიცემს პოლიტიკურ ლიდერს მხოლოდ სახელმწიფო ინტერესებით მოქმედებდეს, ხოლო საზოგადოებას საჭიროების შემთხვევაში, ათწლეულები არ უნდა ელოდოს პოლიტიკური ელიტისა და ლიდერის შეცვლას, რაც ხშირ შემთხვევაში, სერიოზულ პრობლემად იქცევა ქვეყნის როგორც პოლიტიკურ, ასევე ეკონომიკურ უსაფრთხოებისა და განვითარებისათვის.

მენეჯმენტის თეორიებში პიროვნება ფიგურირებს იმ დოზით, რა დოზითაც აუცილებელია მისი ფაქტორის ორგანიზაციის მართვისთვის გათვალისწინება. ამგვარად, არც პოლიტიკის მეცნიერებაში, არც ფსიქოლოგიაში, არც სხვა შერეულ ჰუმანიტარულ სფეროებში ლიდერობის შესწავლის შესახებ არ არის ერთიანი მიდგომა. არ არის საყოველთაოდ აღიარებული შეხედულება ადამიანების საზოგადოებაში მისი ბუნების და ფუნქციის შესახებ. პოლიტიკური ლიდერობა,

როგორც ლიდერობის ერთ-ერთი ფორმა არ არის აღწერილი ზოგადი თეორიის ფარგლებში, მაგრამ იგი კომპილაციური და დისციპლინათაშორისი სფეროა. მეცნიერების წინაშე კვლავ დგას მთლიანობაში ლიდერობის ბუნებასთან კითხვა, აგრეთვე უფრო კონკრეტული, პოლიტიკურ ლიდერობასთან და კითხვები.

თავი II. პოლიტიკური ლიდერებისა და ელიტების ფორმირების თავისებურებები პოსტსაბჭოთა საქართველოში (ქვეთავები: 2.1. დამოუკიდებლობის მიღება და ეროვნული ხელისუფლების ფორმირება - ზვიად გამსახურდიას პოლიტიკური ლიდერის ფენომენი. 2.2. ედუარდ შევარდნაძე - ნეონომენკლატურული ელიტის ლიდერი. 2.3. მიხეილ სააკაშვილის ანტიეროვნული და გლობალისტური ხელისუფლება. 2.4. ბიძინა ივანიშვილი და თანამედროვე პოლიტიკური ელიტა).

მეორე თავში გაანალიზებულია პოლიტიკური ლიდერებისა და ელიტების ფორმირების თავისებურებები საქართველოსა და ისრაელში, მათი საზოგადოების მაკონსოლიდირებელი ფუნქცია. საქართველოში პოლიტიკური ლიდერების და ელიტის ფორმირების პროცესში გადამწყვეტი როლი ითამაშა აღმოსავლური საზოგადოებებისა და საბჭოთა წარსულის მქონე ქვეყნებისთვის დამახასიათებელმა პატრიარქულმა აზროვნებამ. საქართველოში გარდამავალი პერიოდი მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური ვითარების ფონზე, იწვევდა ქარიზმატული ლიდერისადმი რწმენის ისტორიული ტრადიციის სპონტანურად აღორძინებას. ამ რწმენამ ახალი განზოგადება ჰპოვა ზ.გამსახურდიას, ე. შევარდნაძის, მ. სააკაშვილის, ბ. ივანიშვილის პიროვნებებში.

აღმოსავლური და დასავლური ელემენტების გათვალისწინებით, ჩვენ გავანალიზეთ პოლიტიკური ლიდერების და ელიტების კულტურული და ღირებულებითი მიმართულებები და, ამ მიზნით, გამოვკვეთეთ ქარიზმატული ლიდერის მიმართ დამოკიდებულებების კულტურა ქართულ საზოგადოებაში, დავეყრდენით რა ზვიად გამსახურდიას, ედუარდ შევარდნაძის, მიხეილ სააკაშვილისა და ბიძინა ივანიშვილის მოღვაწეობას. დიდი ადგილი დაუთმეთ თანამედროვე საქართველოში ავტორიტარიზმის აღორძინების საწყისების მიმოხილვას და დაქვემდებარებულობის კულტურის ელემენტებისა და ტოტალიტარული პიროვნებების ზრდის ტენდენციას. ჩვენ ასევე შევისწავლეთ სოციალურ და პოლიტიკურ კულტურაში სახელმწიფოებრივი აზროვნების ელემენტები, საზოგადოების კონსოლიდაციისაკენ ან დეზინტეგრაციისაკენ მიმართული ქმედებები და ამ ყველაფერზე ტოტალიტარული მემკვიდრეობის გავლენა.

გარდამავალ პერიოდში საქართველოში, ნეო-ნომენკლატურულმა ელიტამ ქვეყნის სრული უუნარობა გამოავლინა. ძალაუფლების მისაღწევად მან გამოიყენა საარჩევნო თაღლითობა და ახალი თაღლითური ტექნოლოგიების მეთოდები. მან შექმნა "ფალსიფიკატორების პრივილეგიებული კასტა" (მათ წარმატებით გააგრძელეს საქმიანობა მ. სააკაშვილის მთავრობაშიც). შეიქმნა რთული სოციალურ-ეკონომიკური და კრიმინალური მდგომარეობა. სრული არეულობა მოხდა სახელმწიფო ინსტიტუციების ფუნქციონირებაში. ასეთ ვითარებაში, "მოქალაქეთა კავშირის" ყველაზე "ერთგულ" მებრძოლთა შორის წარმოიშვა ზედმეტად ქარიზმატული თვისებებით დაჯილდოვებული ახალი ტიპის ოპოზიციური ლიდერი მიხეილ სააკაშვილი. ზემოხსენებულმა მოვლენებმა ბუნებრივად მისცა დასაბამი 2003 წლის რევოლუციურ პროცესებს.

ისრაელის ლიდერების როლი □ საზოგადოების კონსოლიდაციისა და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის შესწავლისას გამოიკვეთა, რომ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი იდეოლოგია წარმოშობს ერთიანობის, საერთო სულიერი ფასეულობების გამოცდილებას, რაც საჭიროა ჩვენს სულიერებაში ერთიანობისა და თვითმყოფადობის გასაძლიერებლად. საზოგადოების მოდერნიზაცია ასევე გადამწყვეტი ფაქტორია განათლებისა და კულტურის განვითარებაში. მრავალპარტიული სისტემის ჩამოყალიბების ვალდებულება, სამოქალაქო ინტეგრაციისა და პლურალისტური დემოკრატიის ჩამოყალიბების საქმეში, დიდ როლს შეასრულებს ისტორიული შემწყნარებლობის ფაქტორი, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში ხორციელდებოდა და ქართველების თანდაყოლილი თავისებურებაა. სამოქალაქო კულტურის დამკვიდრების პროცესში, ლომის წილი მიუძღვის პლურალისტურ მასმედიას, რომლის ნიშნებიც აშკარადაა გამოკვეთილი.

თავი III. ისრაელის ლიდერების როლი საზოგადოების კონსოლიდაციისა და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის საქმეში და პოლიტიკური ლიდერობის პრობლემა თანამედროვე ისრაელში. შეხედულებები პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის შესახებ სახელმწიფოებრიობის განვითარებასა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში (ემპირიული კვლევა- ებრაელი და ქართველი ექსპერტების გამოკითხვა). (ქვეთავები: 3.1. ბრძოლა ისრაელის სახელმწიფოს შექმნისათვის და პოლიტიკური ლიდერების როლი. 3.2. პოლიტიკური ლიდერობის პრობლემა თანამედროვე ისრაელში. 3.3. შეხედულებები პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის შესახებ

სახელმწიფოებრიობის განვითარებასა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში (ემპირიული კვლევა- ებრაელი და ქართველი ექსპერტების გამოკითხვა). პოლიტიკური ლიდერსა და პოლიტიკური ელიტის როლი ისრაელის სახელმწიფოებრივ განვითარებაში. 3.4. პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის როლი საქართველოს დამოუკიდებლობის, სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობისა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესებში).

მესამე თავში წარმოდგენილია და გაანალიზებულია, შეხედულებები პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის შესახებ სახელმწიფოებრიობის განვითარებასა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში (ემპირიული კვლევა-ექსპერტების გამოკითხვა). აქედან გამომდინარე, უპირველეს ყოვლისა მიზანშეწონილია, პოლიტიკური ხელმძღვანელობის ადგილისა და როლის, პოლიტიკისა და ძალაუფლების სტრუქტურის გაცნობიერება, მეორეც, ამ ფენომენთან დაკავშირებული ძირითადი ელემენტებისა და საფუძვლების ძიება, და მესამე, ისტორიულ პროცესზე გავლენის მოხდენაში მისი მარეგულირებელი ფუნქციის შესაძლებლობებისა და შეზღუდვების გაგება. პოლიტიკური ლიდერობა ხორციელდება სხვადასხვა დონეზე და სხვადასხვა სუბიექტების მეშვეობით: პოლიტიკური ინტერესებითა და პრეფერენციებით გაერთიანებული ინდივიდებიდან და მცირე ჯგუფებიდან დაწყებული, მაკროსისტემებით (ცივილიზაციებით) დამთავრებული, რომელიც ლიდერობის შენარჩუნებას ან ხელში ჩაგდებას ცდილობენ. ყოველივე ეს წარმოაჩენს პოლიტიკური ხელმძღვანელობის, როგორც მეცნიერულად მნიშვნელოვან პრობლემას, და მნიშვნელოვანს ხდის პოლიტიკური ხელმძღვანელობის კონცეპტუალური ანალიზის საკითხს, როგორც მრავალ დონიან და მრავალ საგნობრივ ფენომენს, რომელიც დაფუძნებულია ცოდნისა და მეცნიერული სტრატეგიული კომუნიკაციების ინტერდისციპლინარულ სინთეზზე. ისტორიულ ტრადიციაში პოლიტიკური ლიდერობის პრობლემების პროდუქტიული შესწავლა შესაძლებელი ხდება ამ ფენომენის მსოფლიო და საშინაო გამოცდილების ანალიზის საფუძველზე, რომელშიც, ყველაზე ზოგადი თვალსაზრისით, შეგიძლიათ დააკვირდეთ ორი გამარტივებულ კონცეპტუალურ-შეფასებითი მიდგომას: პოლიტიკური ხელმძღვანელობის აპოლოგეტიკას (ბოდიშს), ვხედავთ რა მასში მოქმედ, ეფექტურ და ეფექტურ და ავტონომიურ პოლიტიკურ ინსტიტუტსა და ინსტრუმენტებს. ჩვენი კვლევის შედეგად დავადგინეთ და გავანალიზეთ, თუ რას ფიქრობენ ებრაელი და ქართველი ექსპერტები.

დასკვნა

საკითხის კვლევა პოსტსაბჭოთა საქართველოს და ისრაელის პოლიტიკური ლიდერების როლი საზოგადოების კონსოლიდაციის და სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობის პროცესში მიგვანიშნებს, რომ პირველ რიგში აუცილებელია მივმართოთ კლასიკურ თეორიებს პოლიტიკური ლიდერობისა და პოლიტიკური ელიტების შესახებ, რადგანაც თეორიული, ისევე, როგორც ემპირიულ-პრაქტიკული გააზრების გარეშე, შეუძლებელია ამ ფენომენის ფუნდამენტური შესწავლა და იმ მექანიზმების და საერთო კანონზომიერებების განსაზღვრა, რომლებიც უზრუნველყოფენ პოლიტიკური ლიდერების ფორმირებას და პოლიტიკური ელიტების ცირკულირება-რეკრუტირებას, რომლებიც თავისი მოღვაწეობით უზრუნველყოფენ საზოგადოების კონსოლიდაციას და სახელმწიფოს აღმშენებლობით პროცესს. ეს პროცესო კი მეტად მნიშვნელოვანია, როგორც პოსტსაბჭოთა საქართველოს ახალი დემოკრატიისათვის, ისე კონსოლიდირებული ლიბერალურ-დემოკრატიული პოლიტიკური სისტემისთვის.

თანამედროვე პოლიტიკის მეცნიერებაში არსებული პოლიტიკური სისტემების კლასიფიკაციისა და ტრადიციის შესაბამისად, პოსტსაბჭოთა ქვეყნების პოლიტიკური სისტემები ავტორიტარული სტილის პოლიტიკურ მართვებებს მიეკუთვნებიან და ისინი მეტნაკლებად იდენტური ნიშნებით ხასიათდებიან, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებში, როგორიცაა სოციალისტური პოლიტიკურ ლიდერებზე ორიენტირება, პოლიტიკური ელიტის მიერ გადაწყვეტილებების მიღების წესი, პოლიტიკურ პროცესებთან მიმართული მათი ფორმირება და განახლება. განსხვავებული მოდელებია დამახასიათებელი დემოკრატიული ტრადიციების მქონე ქვეყნებისთვის. მიუხედავად

განსხვავებისა ავტორიტარულ და ლიბერალურ-დემოკრატიულ სისტემებს შორის, ჩვენ შესაძლებლად მიგვაჩნია მათზე განვაზოგადოთ თეორიები პოლიტიკური ლიდერისა და პოლიტიკური ელიტის შესახებ, რომელიც ნებისმიერი პოლიტიკური სისტემის პირობებში მუშაობს.

აღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, ჩვენ აუცილებლად მივიჩნიეთ პირველ ეტაპზე შეგვესწავლა და გაგვეანალიზებინა საერთო თეორიული პარადიგმები. სწორედ ამ ფაქტმა გაგვიწია დახმარება ღრმად შეგვესწავლა პოლიტიკური ლიდერის ფენომენი, მისი ფორმირების მექანიზმები და ამის საფუძველზე მოგვეხდინა მიღებული ცოდნის ოპერაციონალიზაცია. თეორიულმა ბაზამ საშუალება მოგვცა დაგვედგინა საერთო კანონზომიერებები და მათი ფუნქციონირების პირობები.

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მიღების დღიდან საქართველოს პოლიტიკურმა ლიდერებმა და პოლიტიკურმა ელიტამ ქვეყნის განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა, როგრც ღირებულებითი და ორიენტაციის, ისე ხარისხობრივი მახასიათებლების თვალსაზრისით, რამაც მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია მათ ტიპოლოგიზაციასა ხელისუფლების ცვლილების მექანიზმებზე.

ქართულ სინამდვილეში პოლიტიკური ლიდერობის ფენომენის და პოლიტიკური ელიტის რეკრუტირების მექანიზმების შესწავლამ ნათლად გამოავლინა მნიშვნელოვანი ასპექტები, რომლებიც დამახასიათებელია ე.წ. სასაზღვრო ცივილიზაციებისათვის. კერძოდ, ეს არის დაბალი სტარატის პოლიტიკურ ლიდერზე ორიენტირების მაღალი დონე. ქართულ სინამდვილეში საკმაოდ მაღალია სოცუმის კონკრეტულ პოლიტიკურ ფიგურაზე ორიენტირება. ამასთან, ამ ლიდერის გარშემო მობილიზირებული და კონსოლიდირებული ელიტური ჯგუფები ერთმანეთისაგან საკმაოდ განსხვავებული ღირებულებებით და იდეოლოგიური ორიენტირებით

ხასიათდებიან. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პოსტსაბჭოთა ქართული საზოგადოების დაბალი ფენის კონკრეტულ ფენაზე ორიენტირებამ აჩვენა, რომ ქართველმა პოლიტიკურმა ლიდერებმა სოციალურ-პოლიტიკური კაპიტალის დაგროვების პროცესში ერთმანეთისაგან განსხვავებული გზა გაიარეს, რაც მათი ინდივიდუალური პოლიტიკური ქარიზმის ფორმირების მნიშვნელოვანი კომპონენტია.

ოთხი პოლიტიკური ლიდერის და მათ გარშემო მოხილიზებული პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლების მოღვაწეობისას სხვადასხვა პოლიტიკური დღის წესრიგი გამოიკვეთა. აღნიშნულმა ვითარებამ საშუალება მოგვცა დაგვედგინა და მოგვეჩაზა პოლიტიკური ლიდერების ტიპოლოგიის კრიტერიუმები.

დიფერენცირებისას გამოყოფილ იქნა პოლიტიკური ლიდერების შემდეგი ტიპები: ე. შევარდნაძის ნეონომენკლატურული პოლიტიკური ელიტა, პროდასავლური, კოსმოპოლიტურ-გლობალისტური მსოფლმხედველობის მ. სააკაშვილის პოლიტიკური ელიტა და ბ. ივანიშვილის ფინანსურ-პოლიტიკური ელიტა. უნდა აღინიშნოს რომ საგარეო პოლიტიკური კურსის მიხედვით, ეს ელიტა გამოირჩევა ჩვეული ლიბერალური იდეოლოგიური პარადიგმით და კოსმოპოლიტურ-გლობალისტური აზროვნებით.

აქვე უნდა მივაქციოთ ყურადღება ერთ მეტად მნიშვნელოვან დეტალს, რომელიც პოსტსაბჭოთა საქართველოს პოლიტიკური ლიდერების ფორმირების პროცესთან არის დაკავშირებული. პირველი პრეზიდენტის - ზვიად გამსახურდიას გარდა ყველა დანარჩენი პოლიტიკური ლიდერის, ლიდერობისათვის აუცილებელი კომპონენტი - „ქარიზმა“ და მასთან ასოცირებული თვისებების ფორმირება ქვეყნის გარეთ ხდებოდა. პოსტსაბჭოთა საქართველოს ელექტორატისათვის, რომელიც სოციალიზირებულია პატრიქქალურ-პროვინციული ღირებულებების სისტემაში, სხვა ამგვარი

სოციუმის მსგავსად, ორიენტირს იღებდა ცნობილ ფიგურებზე, რომლებიც ქვეყნის გარეთ მოღვაწეობნენ.

ზ. გამსახურდია ერთადერთი პოლიტიკური ლიდერია, რომლის მოღვაწეობის პერიოდშიც ჩამოყალიბდა საბჭოთა საქართველოს ხელისუფლებისადმი დაპირისპირებული კონტრელიტა (რომელიც შემდგომ მმართველ ელიტად იქცა) ქვეყნის შიგნით, რომელიც ორიენტირებული იყო ზ. გამსახურდიაზე და მის გარშემო შემოკრებილ ინტელექტუალურ რესურსებს ეყრდნობოდა.

რაც შეეხება დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ პერიოდს, პოლიტიკური ლიდერების „ქარიზმის“ ფორმირების პროცესი ქვეყნის გარეთ ხდებოდა.

ქართული პოლიტიკური ელიტის ტიპოლოგიზაცია-დიფერენციაციამ თავისებური გავლენა მოახდინა ამ ელიტის ცირკულაცია-განახლების მექანიზმების ფორმირებაზე. ქართული ელექტორატი ლოიალობის სხვადასხვა ხარისხით აცენტს აკეთებდა ლიდერებზე, რომლებაც სოციალურ-პოლიტიკური კაპიტალი ქვეყნის გარეთ დააგროვეს, რომლის შედეგად პოლიტიკური ლიდერი სრულ „კარტ-ბლანშს“ და თავისი შეხედულებისამებრ ირჩევდა მისთვის მისაღები ელიტის წევრებს. რაც შეეხება საზოგადოების კონსოლიდაციას, ეს პროცესი საერთოდ არ იდგა დღის წესრიგში.

ყოველი ახალი ლიდერის მოსვლის შემდეგ ქართული საზოგადოება კონსოლიდაციის მაგივრად სულ უფრო დიფერენცირებული და დაყოფილი ხდებოდა, რაც თავის მხრივ ხელს უშლიდა ქვეყნის აღმშენებლობით პროცესს.

რაც შეეხება ისრაელის სახელმწიფოს, ებრაელების ისტორიის დიდი ნაწილი დევნილობაში ყოფნასა და ჩაგვრასთან არის დაკავშირებული. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ისინი თავიანთი ქვეყნის აღდგენისთვის იბრძოდნენ.

ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის პროცესის ძირითად ეტაპებად შეიძლება მივიჩნიოთ: სიონისტური მოძრაობის ჩამოყალიბება, ბალფურის დეკლარაცია, ბრიტანული მანდატის მოქმედება პალესტინაზე, გაეროს გეგმა პალესტინის დაყოფა-განაწილების შესახებ და დამოუკიდებლობისათვის ომი.

ამასთანავე, ისრაელის სახელმწიფოს შექმნა წარმოადგენდა იმ პოლიტიკური პროცესების ერთობლიობას, რომელიც 1897 წელს პოლიტიკური მოძრაობა სიონიზმის შექმნით დაიწყო და დასრულდა 1948 წლის 14 მაისს - დამოუკიდებლობის გამოცხადებით, ასევე 1949 წელს დამოუკიდებლობისათვის ომში გამარჯვებით და იმავე წელს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში გაწევრიანებით.

მისი შექმნა უაღრესად მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო ებრაელი ხალხის ისტორიაში. ებრაელმა ერმა თავისი ისტორიითა და ბრძოლისუნარიანობით დაადასტურა, რომ იმსახურებდა სუვერენული სახელმწიფოს შექმნას.

მისმა დამაარსებლებმა თავიდანვე სწორად გათვალეს თავიანთი ქვეყნის პრიორიტეტები, გაითვალისწინეს სხვა სახელმწიფოების გამოცდილება და საკუთარი ხალხის ინტერესები. სახელმწიფოებრივი მშენებლობისა და აუცილებელი ინსტიტუციების ჩამოყალიბების პარალელურად, მათ უწყევდათ ბრძოლა დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებისა და სუვერენიტეტის დასაცავად, ამაში კი დიდი წვლილი პოლიტიკურ ლიდერებ მიუძღვით, რომლებმაც შეძლეს საზოგადოების კონსოლიდაცია და თავგანწირვისა და დაუხოგავი შრომის შედეგად დღევანდელი ისრაელის სახელმწიფოს წარმატებული და უსაფრთხო ყოფა უზრუნველყვეს. მოსახლეობის სწორი დამოკიდებულება სამხედრო სამსახურის მიმართ, მათი პატრიოტული სულისკვეთება, ქვეყნის დაცვის აუცილებლობის გათავისება და თავგანწირვისთვის მზაობა წარმატებული და მაღალპროფესიონალური არმიის ყოლის წინაპირობაა, რაც იმავდროულად ქვეყნის უსაფრთხოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გარანტიაა.

ისრაელში სახელისუფლებო შტოების ფუნქციონირება ურთიერთდაბალანსებულია, ხოლო მათი საქმიანობა გამჭვირვალეა, რაც უზრუნველყოფს ხელისუფლების მიმართ მაღალ ნდობას. ისრაელში არჩევნები ტარდება დემოკრატიულ გარემოში, მედიაპლურალიზმის პირობებში, დაცულია ადამიანის უფლებები და გამოხატვის თავისუფლება.

ინფორმაცია აპრობაციის შესახებ

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საგამოცდო კომისიაში დაცულ იქნა სამი კოლოქვიუმი და ერთი თემატური სემინარი.

სამი კოლოქვიუმი (თითოეული არის სადისერტციო ნაშრომის ნაწილი)

1. პოლიტიკური ლიდერის ფორმირების კვლევის თეორიული საფუძვლები.
2. პოლიტიკური ლიდერებისა და ელიტების ფორმირების თავისებურებები საქართველოსა და ისრაელში, მათი საზოგადოების მაკონსოლიდირებელი ფუნქცია.
3. შეხედულებები პოლიტიკური ლიდერების და პოლიტიკური ელიტის შესახებ სახელმწიფოებრიობის განვითარებასა და საზოგადოების ინტეგრაციის პროცესში.

თემატური სემინარები

1. საქართველო და ნატო, რეალობა და პერსპექტივები
2. ევროკავშირისა და ნატოს სამხედრო თანამშრომლობის გამოწვევები

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:

1. ლ. ნიკოლეიშვილის და თ. კიკნაძის „პოლიტიკური ლიდერის ფენომენის თავისებურებები პოსტსაბჭოთა საქართველოში“, 2020, “RS Global Journals <editorial_office@rsglobal.pl> და სხვ.
2. ლ. ნიკოლეიშვილი და ი. ოფირი “პოლიტიკური ლიდერისა და პოლიტიკური ელიტის როლი ისრაელის სახელმწიფოს განვითარებაში“ ჟურნალი პოლიტოგოსი 2020

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები

1. ახალი გამოწვევები: კონსოლიდაცია უსაფრთხოებისა და მშვიდობისათვის, 24 აპრილი, 2020 წელი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერიტეტის, ჰელსინკის მოქალაქეთა ასამბლეისა და შოთა რუსთაველის სახელობის სამეცნიერო ფონდი.
2. საქართველოსა და ირანის პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობებისადმი მიძღვნილი მე-5 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. 29 ოქტომბერი, 2020 წელი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერიტეტი



Caucasus International University

Faculty of Social Sciences

Right of Authorship

Levan Nikoleishvili

**Political Leadership as a Mechanism of Society Integration
(example of Israel and Georgia)**

Abstract dissertation Presented
For
The degree of Doctor of Political Sciences

Tbilisi, 0141, Georgia
2020

Annotation

The presented dissertation - Political Leadership as a Mechanism of Society Integration (example of Israel and Georgia) reviews the concepts of political leadership that consider this phenomenon in an institutional, cultural and historical context. The evolution of the phenomenon of leadership, the complicated hierarchy of leadership and the development of a mechanism for the integration of society are caused by the patterns of development of political and social life. A political leader is often influenced by a particular time and environment. In countries undergoing strong social transformation, at the national level, it is the political leaders who may become the main subjects and mechanisms of community integration. The modernization of processes also depends on the political leader. The political situation and the order of the society put the demand for another type of political leader on the agenda - a political leader whose personal qualities would meet the needs of the current situation and the environment and, consequently, would take his place on the political playing field.

The analysis of the mechanism of community integration allows us to get a clear idea of its significance, the process of unification and coordination of individual elements, which is possible through rearrangement, reorganization and division of elements, addition or subtraction. Community integration is a dynamic process that facilitates the political, economic, and cultural life of different members of society at different levels. Approximation of their values is especially important from a socio-economic and cultural point of view, when "elements" are considered individuals / people who differ in their characteristics.

The insistence of the dissertation is due to the role and importance of political leadership in the structure of modern political processes, which, through the consolidation of society, is committed to ensuring the sustainable development of the state and the political system. The urgency of the topic is also due to a number of problematic situations in Georgia, which have led to the devaluation of political leadership and which have not been properly studied. Their study and analysis will help to properly evaluate the work of political leaders and draw relevant conclusions.

The paper covers the historical foundations of the phenomenon of political leadership and the peculiarities of its formation at the modern stage, considering political elites and leaders as a subject of public policy and an indicator of a political leader as a mechanism of society integration and political culture. The paper focuses on the peculiarities of the formation of political leaders and elites in Georgia and Israel, the consolidating function of their society, the peculiarities of the formation of political leaders and elites in post-Soviet Georgia and Israel, the role of Georgian and Israeli leaders in consolidating society and state building. Views on political leaders and political elites in the development of statehood and community integration, the results of an empirical research-expert survey conducted. In particular, the role of political

leaders and political elites in the state development of Israel and the role of political leaders and political elites in the processes of Georgia's independence, state reconstruction and community integration.

A revision of the political leaders and representatives of the political elites of Georgia and Israel revealed that in order to determine the process of consolidation of society and state-building, it is necessary to apply classical theories about political leadership and political elites, because without theoretical as well as empirical-practical understanding, It is impossible to study this phenomenon fundamentally and to determine the mechanisms and common patterns that ensure the formation of political leaders and the circulation-recruitment of political elites, whose work ensures the consolidation of society and the state-building process. Since gaining state independence, Georgia's political leaders and political elite have undergone significant changes at various stages of the country's development, both in terms of values and orientation, as well as qualitative characteristics, which have had a significant impact on their typology and mechanisms of change of government.

Analyzing the post-independence period, the process of forming the "charisma" of political leaders took place mostly outside the country. The typology-differentiation of the Georgian political elite had a peculiar influence on the formation of the circulation-renewal mechanisms of this elite. The Georgian electorate, with varying degrees of loyalty, focused on leaders who had accumulated socio-political capital abroad, as a result, the political leader chose the full "carte blanche" and, at his discretion, members of the elite acceptable to him. As for the consolidation of the society, this process was not on the agenda at all. With the arrival of each new leader, Georgian society became increasingly differentiated and fragmented instead of consolidated, which in turn hindered the country's reconstruction process.

As for the state of Israel, its creation was an extremely important event in the history of the Jewish people. The Jewish nation with its history and fighting ability proved that it deserved to create a sovereign state. Its founders from the very beginning correctly calculated the priorities of their country, taking into account the experience of other states and the interests of their own people. In parallel with state-building and the establishment of the necessary institutions, they struggled to maintain their independence and sovereignty. The political leaders, who were able to consolidate the society and ensure the successful and secure existence of the present state of Israel as a result of self-sacrifice and hard work, have made a great contribution to this. The functioning of the branches of government in Israel is balanced, and their activities are transparent, which ensures high trust in the government. Elections in Israel are held in a democratic environment, in conditions of media pluralism, human rights and freedom of expression are protected.

In this paper, we have tried to understand the concept of "political leader" in a new way and, on the example of Georgia and Israel, to define the regularities of the political leader typology, reveal the institutional characteristics of political leadership and prove it, that in the case of ensuring the legitimacy of the decisions made, political leadership becomes an important institution of political power, that in recent times there has been a transformation of the model

of political leadership, which is due to completely unique historical processes and determines the specifics of the leader's actions.

In the paper we also tried to define the means of political manipulation as a mechanism for achieving the goal. By assessing the personal, political processes and historical situation of Georgian and Jewish political leaders, we tried to analyze the peculiarities of their activities and the consequences of the decisions they made for the country. The author hopes that the theoretical and practical significance of the paper is very important, because for a young developing democracy it is very important to study the role of the political leader in the process of integration and society on the example of Georgian and Israeli political leaders.

The conclusions and recommendations as a result of the study and research allow us to understand and comprehend the role of the political leader in the process of society integration and further democratization. On the basis of our paper, a deeper and more serious study of the mentioned problem can be carried out, training and special courses can be prepared. The materials and generalizations in the paper are expected to fill the gap in the field of integration of the political leader and society in the Georgian political science literature.